

A VÍZHEZ VALÓ JOG HAZÁNKBAN ÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A VÍZ VILÁGTALÁLKOZÓT ELŐKÉSZÍTŐ PÉCSI KONFERENCIA

DR. SZABÓ IVÁN,
DR. LUKÁCS ENIKŐ

Dr. Szabó Iván Ügyvédi Iroda

A konferencia célja a vízhez való jog, valamint a magyar alapjogvédelem rendszerének sokszínű és több oldalról történő bemutatása volt. A rendezvény lehetőséget biztosított az érdeklődők számára, hogy a kérdéskörben kompetens és nagy tudású előadókhoz kérdéseket intézhessenek a felmerülő problémakörökön belül, amelyekkel építő jellegű vitákat indíthattak. Ezen tudományos rendezvény átfogóbb célt is szolgált, hiszen az ENSZ keretében folyó nemzetközi erőfeszítésekhez a magyar tudományos közösség hozzájárulását is lehetővé tette.

E sokoldalú konferencián részt vevő neves szakemberek előadásai mind hazai, mind pedig nemzetközi szempontból megközelítették a vízhez való jog és a magyar alapjogvédelem rendszerének kérdéskörét. Különösen hasznosnak bizonyul egy ilyen változatos prezentáció-felhozatal, figyelembe véve hogy 2012 októberében napvilágot látott „A Víz és a szennyvízhálózat emberi jog! A víz közzé, nem árucikk!” elnevezésű európai polgári kezdeményezés. Ezen kezdeményezés hangsúlyozott célja, hogy az Európai Unió minden polgára számára biztosítsa a vízhez és a szennyvízelvezetéshez való jogot. A világ többi régiójával egyetemben van hová fejlődni az Európai Uniónak is, hiszen közel három évvel ezelőtt az ENSZ Közgyűlése alapvető emberi joggá nyilvánította a biztonságos és tiszta ivóvízhez való hozzáférést, továbbá a mindenki által elérhető és megfelelő szennyvízhálózatot.

A konferencia hallgatóságát több mint tíz, szakmájában elismert és nagyra becsült előadó tisztelte meg előadásával. Vízhez való

A Vízügyi Együttműködés Nemzetközi Évében, 2013 márciusában a pécsi Tudásközpontban rendezték meg az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, a Külügyminisztérium, valamint a PTE ÁJK Európa Központjának közös konferenciáját. Az esemény, amely „A vízhez való jog és a magyar alapjogvédelem rendszere” címet viselte, az októberi budapesti Víz Világtalálkozó előkészítő programjaként szolgált.

joggal kapcsolatos alkotmányjogi problémákat mutatott be többek között dr. Szabó Marcel, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense, aki a víz-bázisok védelmének alkotmányos, európai és nemzetközi dimenzióit foglalta össze.

Alaptörvényünk P) cikkében foglalt nemzetünk közös örökségének tekintett értékek alkotmányjogi tartalmát kibontva hangsúlyozta a természeti és kulturális értékek védelmének jelentőségét.

Dr. Csink Lóránt, a PPKE adjunktusa a környezet alapjogi értelmezéséről értekezett. Prezentációja során kifejtette, hogy a vízhez való jog egyfajta kakukktojásnak számít az alapjogok sorában, hiszen annak nincs konkrét jogosultja, így a többi alapjoggal ellentétben nem egyéniesíthető, továbbá a kérdéssel kapcsolatos egységes alkotmánybírói gyakorlat sem alakult még ki. Véleménye szerint a

környezet védelmével kapcsolatban paradigmaváltás szükséges, amely azonban kizárólag társadalmi szemléletváltás eredményeként jöhet létre.

Ezt követően hallgathattuk meg dr. Fodor László, a debreceni jogi kar oktatójának „Vízvédelem az Alaptörvény értékrendjében” című előadását. A prezentáció során kitért a víz különböző területeken betöltött szerepére, kiemelve az egészséges ivóvíz életfeltételt biztosító funkcióját, az energiaellátásban vagy éppen a szállításban játszott nélkülözhetetlen szerepét. Ezt követően a

környezethez való jog tartalmát részletezte az Alaptörvény XXI. cikkének tükrében, végül pedig az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatát ismertette a hallgatósággal.

Dr. Szűts Korinna, az ELTE jogi karának oktatója kifejtette az Alaptörvény környezetvédelmi rendelkezéseiből eredő állami felelősség és a jelenlegi vízügyi intézményrendszer szembenállásából adódó konfliktus lényegi elemeit. Meglátása szerint az új Alaptörvény környezetvédelmi szempontokat tekintve egyértelmű előrelépést jelent, hiszen – a jövő nemzedékeinek érdekeire – kötelezővé teszi a természeti erőforrások védelmét, és állami kötelezettségként tartja számon az egészséges környezethez való jog biztosítását. Ezután áttekintette a miniszteriális szintű vízügyi szervezetrendszer történeti alakulását, külön kiemelve, hogy a háromfejű irányítás (Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Belügyminisztérium, Vidékfejlesztési Minisztérium) ellehetetleníti a víz védelmében történő határozott fellépést. Véleménye szerint a jelenlegi helyzetben gondot jelent, hogy az átszervezések gyakorlatilag a hatásvizsgálatok teljes mellőzésével mentek

végbe, az indokolatlanul összetett szervezeti struktúra jelentős többletköltséget okoz, valamint nehéz a szétválasztott vízügyi szervezetek közötti együttműködés hatékony kivitelezése. Dr. Szüts Korinna kifejtette, hogy a döntéshozók a teljes költségmegtérülés elvét figyelmen kívül hagyják. Véleménye szerint a 10%-os vízdíjcsökkentés eredményeként további problémák léphetnek fel, és később akár uniós eljárást is maga után vonhat a jelenlegi gyakorlat.

Egy rövid szünet után folytatódott az előadássorozat Jean Benoit Charrinnal, a Water-Lex ügyvezető igazgatójával, aki angol nyelvű prezentációjában a honlapjukon (www.waterlex.org) keresztül mutatta be szervezetük tevékenységét. Őt követte „Az ivóvíz pénzügyi megengedhetőségének kérdése és a víziközmű-szolgáltatások új, magyar szabályozása” című előadásával dr. Szilágyi János Ede, a Miskolci Egyetem jogi karának egyetemi docense. Kifejtette, hogy az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottságának 15. számú általános kommentárja (2002) szerint a vízhez való jog az elegendő, biztonságos, megfelelő, fizikailag hozzáférhető és megengedhető vizet foglalja magában személyes és háztartási használatra. A kommentárban foglalt „megengedhető” jelzőből kiindulva kezdte prezentációját az előadó, folytatva azzal, hogy az Alaptörvény XX. cikkében megfogalmazott testi és lelki egészséghez való jog érvényesülését Magyarország többek között az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával segíti elő. Kiemelte, hogy a vízhez való jog alaptörvényi megoldása egy szűkebb koncepciót mutat az idézett 15. számú kommentárhoz, valamint a 64/292. számú ENSZ Közgyűlési határozathoz

képeket. A magyar meghatározás hiányosnak bizonyul, mert az ivóvíz pénzügyi megengedhetőségének követelményét például nem garantálja. Ezután részletezte a kihívásokat a magyar víziközmű-szolgáltatás szabályozásában, és egyúttal hangsúlyozta a szektor működésének fenntarthatatlanságát. Véleménye szerint a víziközmű-szektorban rendre elmaradtak a szükséges fejlesztések, a vízvesztesség országos átlagát 20-35%-ra becsüli, a rekonstrukcióra érett vezetékhalozatok aránya megközelítően 75%-os, ez pedig körülbelül kétezer milliárd forint beruházást igényelne.

Előadta továbbá, hogy a szennyvízelvezető hálózatokra vonatkozó becsült rekonstrukciós költség kétszáz milliárd forint, és a hazai víziközmű-szolgáltatási díjban érvényesített pótlási hányad 2012 előtt 11% alatti volt, amely a nemzetközi összehasonlítás alapján is alacsonynak minősül. Dr. Szilágyi János Ede szerint a probléma kiváltó okai között felsorolható a víziközmű-szolgáltatási szektor feletti hatósági felügyelet és az engedélyezési kötelezettség hiánya is. Véleménye szerint további gondot jelent a szektor elaprózódott szerkezete, hiszen megközelítőleg 400 víziközmű-szolgáltató ismert, ebből a 35 legnagyobb cég látja el a fogyasztók 85%-át.

A következő előadó dr. Raisz Anikó egyetemi adjunktust volt. Prezentációjában a vízről mint a nemzet, illetve az emberiség közös örökségéről tartott előadást. Kifejtette, hogy az Alaptörvény P) cikke a vízkészletet a nemzet közös örökségének tekinti, azonban ez nemzetközi szinten problémához vezethet. A felszín alatti vizek kapcsán felmerült egy új elmélet, amely alapján a felszín alatti vizek (arányuk 94%, parti szűréssel, csak felszín alatti hányaddal 60-65%) egy részét ki kellene venni az állami szuverenitás köréből. Kérdéses,

hogy a vízkészletek esetleges fokozott nemzetközi védelme kiüresítheti-e a nemzet közös örökségét.

Ezt követően dr. Kecskés Gábor PhD, a szegedi jogi egyetem oktatója az Unió vízvédelmi normáinak magyarországi implementációját mutatta be a közönség számára. Felsorolta a releváns primer normákat (pl.: EUMSZ 191-192. cikkek), majd a téma szempontjából jelentősebb rendeleteket, de még inkább az irányelvek jelentőségét hangsúlyozta, továbbá említette azon nemzetközi szerződések szerepét is, amelyek az Európai Uniót is kötik. Elmondta,

hogy a közösségi vízjog és vízpolitika az uniós környezetvédelmi jog legfejlettebb corpusának tekinthető, köszönhetően a szekunder forrásoknak. Az EUMSZ 193. cikke alapján az irányelvekhez képest megalkotható szigorúbb hazai szabályozás, ha az a primer normákkal és a nemzetközi kötelezettségekkel összeegyeztethető. Az ágazati törvények és rendeletek szempontjából a 2004-ben csatlakozottak között Magyarország az élen jár, ugyanakkor még tapasztalható hiányosságok.

A prezentációt követően dr. Szemesi Sándor docens előadása következett, témája a vízhez való jog és más emberi jogok kapcsolata volt. Az ismétlődések elkerülése végett eltekintett a tervezett diavetítéstől, és csak a még el nem hangzott érdekességekre szorítkozott. Ilyen különlegesség volt például, hogy méltatta Dél-Afrika alkotmányának szabályozását, mivel a vízhez való jog kifejezetten kinyilvánításra került benne. Az előadó elmondta, hogy a johannesburgi vízmű az általa hozott vízmennyiség egyharmadát elszállította a kevésbé ellátott és nélkülöző területekre, ebből viszont bevételeinek mindössze 1%-a szár-

mazott. A politikai döntéshozók mentesítették ezeket a településeket a közszolgáltatás költségeinek egy része alól. Bevezették az ún. repay-rendszert, amelynek lényege az előrefizetésben állt, azonban hat köbméter víz még ekkor is ingyenes volt számukra. Diszkriminációt jelentett viszont, hogy a nyomornegyednek csak egy részére nézve vezették be ezt az új fizetési rendszert. Mivel a hat köbméternyi víz elegendő volt az alapvető szükségletek fedezésére, a rendszer működőképesnek bizonyult, problémát jelentett viszont, hogy nem lehetett nyomon követni a települések lakosságszámát.

Dél-Afrika alkotmányának fenti szempontból történő bemutatását követően dr. Szapanyos Melinda főiskolai adjunktus előadásában hallhattunk a vízhez való jog tiszteletben tartásáról hazánkban, az ENSZ emberi jogi szervei gyakorlatának tükrében. Majd a konferencia meghívott előadói közül az egyetlen politológus résztvevőnek, Glied Viktornak köszönhetően betekintést nyerhettünk a vízhez való jog fejlesztéspolitikában történő megjelenéséről. Érdekes részleteket hallhattunk a té-

mában, az előadó kitért arra is, hogy jelenleg a globális vízkészlet 97%-a fogyasztásra alkalmatlan (a maradék 3% fogyasztásra alkalmas vízkészletnek pedig 68,70%-a a gleccserekben rejlik, 30,10%-a felszín alatt, 0,80%-a permafroszt, 0,40% pedig a felszínen és a légkörben található). Kiemelte, hogy világszerte jelenleg körülbelül 1,5 milliárd ember nem vagy csak nagy nehézségek árán jut a lakóhelyén ivóvízhez. Az előadó további vízproblémákat is említett, mint például demográfiai robbanás, túlfogyasztás, elavult vízgazdálkodás, a kereslet növekedése, valamint a politikai víz megjelenése, hiszen a víz napjainkban már tárgyalási alapként, diplomáciai eszközként is szolgálhat. A vízkonfliktusok közé tartozik, hogy bizonyos közösségek a vizet mint közös jószágot egyszerűen kisajátítják, a víz szűkösségéből adódóan más csoportokat fenyegetnek. Viták merülnek fel a közös tulajdonú vizekkel kapcsolatban, továbbá a víznek a felelőtlen kezeléséből és elosztásából is.

Utolsó előadóként meghallgathattuk dr. Kardosné Kaponyi Erzsébet előadását a biz-

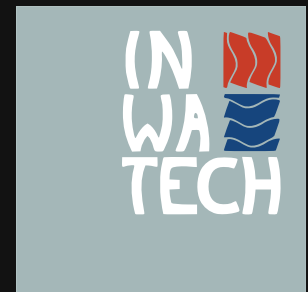
tonságos ivóvízhez való hozzáférésről Magyarországon. Ezen belül is külön figyelmet szentelt az arzénos víz okozta problémáknak, amely jelenleg a Föld egyik legjelentősebb globális környezeti problémáját jelenti, és hazánkat is jelentős mértékben érinti. Az arzén félfém, méghozzá a legmérgezőbb hatású, amelyről napjainkra egyértelműen bebizonyították, hogy fogyasztása rákkeltő. Hosszan tartó és nagy mennyiségben történő fogyasztása kártékony hatással bír többek között az emésztőrendszerre, a bőrre, valamint periférikus érrendszeri betegségeket is okoz. Előbbiek bekövetkezését Magyarország Alaptörvényében foglalt a testi és lelki egészséghez való jogról szóló XX. cikk alapján kötelességünk megelőzni.

Fentiek alapján úgy vélem, igazán tartalmas és sok tekintetben hasznos előadássorozatot láthattunk és hallhattunk a konferencián, amely mind a prezentációk témája, mind pedig azok színvonalának tekintetében méltó felvezetőjeként szolgált az októberben megrendezésre kerülő budapesti Víz Világtalálkozóknak.

HIRDETÉS

INWATECH Kft. egy saját tudásbázisán alapuló, technológiai fejlesztéseit nemzetközi partnereinek ismereteivel bővítő mérnök-fővállalkozó társaság. Cégünk tevékenysége alapvetően a Kommunális és ipari szennyvizek aerob és anaerob biológiai tisztítására, valamint a biogázüzemek Koncepcionálására, projektek fejlesztésére, tervezésére, engedélyeztetésére, valamint építés-Kivitelezésre és az üzemeltetés területére összpontosul. Meghatározó eleme jelen- és jövőbeni mérnöki gondolkodásunknak az egyszerűségre való törekvés a választott és tervezett technológiai megoldások során, illetve a létesítmény egészét nézve alacsony fajlagos villamosenergia- és vegyszerigény. Az e tevékenységi területen folyamatosan jelentkező újabb megoldások, korszerűsítések alkalmazásának híveként saját innovatív berendezéseket is fejlesztünk.

Minden új, de számos korábban már megépült kommunális, ipari szennyvíztisztító- és biogázüzem esetén lehetséges olyan új fejlesztési célt kitűzni, majd azt megvalósítani, ahol az INWATECH Kft. és nemzetközi partnereinek tapasztalatai, technológiai megoldásai és az új innovatív berendezések alkalmazásai révén nagyobb működési hatásfok, gazdaságosabb működtetés érhető el.

INWATECH
KÖRNYEZETVÉDELMI KFT.

WWW.INWATECH.HU

